

ΑΞΙΟΝΑΣ: ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 100-120 λέξεις.

Βήμα 1ο: Εξετάζουμε τον τίτλο, το είδος, τον χρόνο και το μέσο δημοσίευσης του κειμένου καθώς και την ιδιότητα του συγγραφέα και διατυπώνουμε υποθέσεις για το θέμα του.

Τίτλος	«Διδάσκοντας ανθρωπισμό»
Είδος κειμένου	<u>Άρθρο</u>
Χρόνος και μέσο δημοσίευσης	24 / 12 / 2006, Εφημερίδα <i>το Βήμα</i>
Ιδιότητα συγγραφέως	Αμερικανίδα φιλόσοφος, καθηγήτρια Νομικής και Ηθικής στην έδρα Ερνστ Φρόιντ του Πανεπιστημίου του Σικάγου.

Τα παραπάνω στοιχεία μας βοηθούν να διαμορφώσουμε μια πρώτη εικόνα για το θέμα, αλλά και το πρόβλημα που απασχολεί τη συγγραφέα. Ειδικότερα, μπορούμε να συσχετίσουμε τον τίτλο του κειμένου με την ιδιότητα της συγγραφέως: Η διδασκαλία του ανθρωπισμού, με άλλα λόγια οι ανθρωπιστικές σπουδές τίθενται στο επίκεντρο του προβληματισμού της και της εν γένει εμπειρίας της. Το θέμα, ωστόσο, της διδασκαλίας του ανθρωπισμού δεν απασχολεί μόνο τα μέλη μιας επιστημονικής κοινότητας, αποτελεί, αντίθετα, ζήτημα ευρύτερου ενδιαφέροντος, γεγονός που επιβεβαιώνεται από τη δημοσίευση του κειμένου στον κυριακάτικο τύπο. Επιπλέον, πρόκειται για σχετικά σύγχρονο κείμενο· το αντικείμενο του προβληματισμού του συνδέεται με τα χαρακτηριστικά της εποχής μας.

Μια πρώτη, επομένως, διατύπωση του θέματος (όπως προκύπτει από τη συνεξέταση των παραπάνω στοιχείων) θα μπορούσε να είναι: *Η θέση των ανθρωπιστικών σπουδών στην εποχή μας.*

Βήμα 2ο: Διαβάζουμε χωρίς διακοπές το κείμενο (πρώτη ανάγνωση) και σημειώνουμε τυχόν άγνωστες λέξεις. Εντοπίζουμε το θέμα του, το πρόβλημα που απασχολεί τη συγγραφέα και τη θέση που παίρνει σχετικά με αυτό, επιβεβαιώνοντας ή διαψεύδοντας τις αρχικές υποθέσεις μας.

Οι αρχικές μας υποθέσεις επιβεβαιώνονται από την πρώτη - συνολική - ανάγνωση του κειμένου. Το θέμα του αφορά στις *ανθρωπιστικές σπουδές* και το πρόβλημα που απασχολεί την αρθρογράφο είναι *ποια η θέση των ανθρωπιστικών σπουδών στην εποχή μας* - εποχή όπου «η επιστημονική και τεχνολογική εκπαίδευση θεωρείται υψίστης σημασίας για τη μελλοντική επιτυχία εθνών και ατόμων». Η πρώτη ανάγνωση θα μας επιτρέψει επίσης να διακρίνουμε τη θέση που παίρνει σχετικά με το πρόβλημα αυτό: *εκφράζει την ανησυχία της για το μέλλον των ανθρωπιστικών σπουδών τις οποίες θεωρεί εξίσου σημαντικές «για την υγεία μεμονωμένων ατόμων και λαών».*

Σημαντική παρατήρηση: Αν στην πορεία της ανάγνωσης εντοπίσουμε λέξεις που δε γνωρίζουμε, τότε προσπαθούμε από τα συμφραζόμενα να καταλάβουμε τη σημασία τους. Στη συνέχεια επιβεβαιώνουμε, διορθώνουμε ή συμπληρώνουμε την αρχική μας υπόθεση, ανατρέχοντας σε κάποιο διαθέσιμο λεξικό, στο αντίστοιχο λήμμα.

Βήμα 3ο: Διαβάζουμε ξανά το κείμενο, αυτή τη φορά ανά παράγραφο (δεύτερη ανάγνωση), επισημαίνουμε και αναδιατυπώνουμε τις βασικές ιδέες και τα επιχειρήματα της αρθρογράφου.

Η σταδιακή (ανά παράγραφο) ανάγνωση θα μας βοηθήσει να εντοπίσουμε, να υπογραμμίσουμε και να αναδιατυπώσουμε τις σημαντικές ιδέες και τα επιχειρήματα της αρθρογράφου (λέξεις-φράσεις κλειδιά).

Ιδιαίτερα για την αναδιατύπωση, θα χρειαστεί να εφαρμόσουμε στρατηγικές παράφρασης και πύκνωσης - ένα σημαντικό βήμα για να ελέγξουμε τον βαθμό

κατανόησης του κειμένου και να αποδώσουμε ευσύνοπτα το θεματικό κέντρο των παραγράφων.

(Πηγή: Π. Πολίτης, «Γνωσιακές λειτουργίες της περίληψης ως διαδικασίας»,
http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/summary/3_2_1.html).

Ειδικότερα:

Οι στρατηγικές παράφρασης	Αποδίδουν με νοηματικά ισοδύναμες φράσεις ορισμένες από τις φράσεις του αρχικού κειμένου.
Οι στρατηγικές πύκνωσης	Αποδίδουν με γενικότερες έννοιες, ανα-συνθέσεις και αφαιρέσεις φράσεις του αρχικού κειμένου, που μπορούν να συμπτυχθούν στα απολύτως απαραίτητα και να αποτυπώσουν με αδρό τρόπο τις σημαντικές ιδέες.

Ας δούμε ενδεικτικά παραδείγματα:

Πρώτη παράγραφος		
το κίνητρο του κέρδους κυριαρχεί	κυριαρχεί το οικονομικό κίνητρο	παράφραση
η επιστημονική και τεχνολογική εκπαίδευση θεωρείται υψίστης σημασίας	κυριαρχεί ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός στην εκπαίδευση	παράφραση
οι σπουδές που σχετίζονται με τις ανθρωπιστικές επιστήμες και τις τέχνες είναι επίσης ζωτικής σημασίας	οι ανθρωπιστικές σπουδές είναι εξίσου σημαντικές	παράφραση
μας προσφέρουν την ικανότητα της κριτικής σκέψης, της υπέρβασης του τοπικισμού και της προσέγγισης των διεθνών προβλημάτων μέσω της θεώρησης του ανθρώπου «ως πολίτη του κόσμου», όπως επίσης την ικανότητα να δούμε με συμπάθεια και κατανόηση τις δυσκολίες ενός άλλου ατόμου, ομάδας ή λαού	μέσω των ανθρωπιστικών σπουδών τα άτομα και οι ομάδες μπορούν να αναπτύξουν κριτικές και κοινωνικές ικανότητες	πύκνωση

Θεματικό κέντρο παραγράφου: Οι ανθρωπιστικές σπουδές είναι εξίσου σημαντικές με τις θετικές σε μια εποχή όπου κυριαρχεί το οικονομικό κίνητρο και ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός στην εκπαίδευση, γιατί, μέσω αυτών, τα άτομα και οι ομάδες μπορούν να αναπτύξουν κριτικές και κοινωνικές ικανότητες

Δεύτερη παράγραφος		
ένας από τους τρόπους για να καλλιεργηθεί η συμπάθεια είναι μέσω της λογοτεχνίας, της μουσικής, του θεάτρου, των καλών τεχνών και του χορού	η ικανότητα της συμπάθειας μπορεί να αναπτυχθεί μέσω της τέχνης	πύκνωση
μέσω της φαντασίας μπορούμε με ενορατικότητα να αντιληφθούμε την εμπειρία μιας άλλης ομάδας ή ενός ατόμου ... όταν ο κόσμος μας κατασκευάζει καχυποψίες και διαχωρισμούς που εμποδίζουν κάθε συνάντηση	μέσω της φαντασίας μπορούμε να αναπτύξουμε την αλληλοκατανόηση (ή αλλιώς την ενσυναίσθηση) και να καταργήσουμε τις διαχωριστικές γραμμές	παράφραση
Θεματικό κέντρο παραγράφου: Μέσω της τέχνης μπορεί να αναπτυχθεί η ικανότητα της αφηγηματικής φαντασίας, η ικανότητα δηλαδή της συμπάθειας και της κατανόησης του Άλλου, που οδηγεί στην κατάρρευση των διαχωριστικών γραμμών.		

Τρίτη παράγραφος		
πρέπει να σχεδιάσουμε προσεκτικά την εκπαίδευση στον τομέα των τεχνών και των ανθρωπιστικών σπουδών, ώστε να φέρουμε σε επαφή τους μαθητές - σπουδαστές με ζητήματα που αφορούν το φύλο, τη φυλή, την εθνότητα και τη διαπολιτισμική εμπειρία	οι ανθρωπιστικές σπουδές και τέχνες διδάσκουν την αξία της συνύπαρξης σε όλα τα επίπεδα	πύκνωση
οι τέχνες προωθούν ένα διαχρονικό διάλογο με τις προκαταλήψεις του παρελθόντος	μέσω της τέχνης διαχειριζόμαστε τις προκαταλήψεις	παράφραση

Θεματικό κέντρο παραγράφου: Οι ανθρωπιστικές σπουδές και τέχνες διδάσκουν την αξία της συνύπαρξης, ενδυναμώνουν τους κοινωνικούς δεσμούς και καθιστούν άτομα και ομάδες ικανά να διαχειριστούν τις προκαταλήψεις.

Τέταρτη παράγραφος		
οι σύγχρονες δημοκρατίες ρέπουν προς το παράλογο, τη στενότητα αντιλήψεων, τη βιασύνη, την προχειρότητα και τον εγωισμό	οι σύγχρονες δημοκρατίες παρουσιάζουν σοβαρές παθογένειες	πύκνωση
όταν η εκπαίδευση βασίζεται κυρίως στον ωφελιμισμό μεγεθύνει αυτές τις πλευρές σε σημείο που απειλούν την ίδια τη δημοκρατία	η χρησιμοθηρική εκπαίδευση εγκυμονεί κινδύνους για τη δημοκρατία	παράφραση
αν δεν επιμένουμε στη ζωτική σημασία των ανθρωπιστικών σπουδών, αυτές θα εγκαταλειφθούν	η παραμέληση (ή η υποβάθμιση) των ανθρωπιστικών σπουδών θα οδηγήσει στην εγκατάλειψή τους	παράφραση
(οι ανθρωπιστικές σπουδές) δημιουργούν έναν κόσμο μέσα στον οποίο αξίζει να ζούμε	(οι ανθρωπιστικές σπουδές) προσδίδουν νόημα στην ανθρώπινη ζωή	παράφραση
Θεματικό κέντρο παραγράφου: Οι σύγχρονες δημοκρατίες κινδυνεύουν από σοβαρές παθογένειες, αν επικρατήσει το χρησιμοθηρικό μοντέλο στην εκπαίδευση και εγκαταλειφθούν οι ανθρωπιστικές σπουδές, που προσδίδουν νόημα και αξία στην ανθρώπινη ζωή.		

Βήμα 4ο: Επισημαίνουμε και κατανοούμε τις νοηματικές (λογικές-αιτιακές) σχέσεις και τους τρόπους οργάνωσης παραγράφων και κειμένου.

Η παραπάνω διαδικασία (βήμα 3ο) μας βοήθησε να κατανοήσουμε και να αναδιατυπώσουμε τα σχετικά με το περιεχόμενο του αρχικού κειμένου.

Για να προχωρήσουμε, ωστόσο, στην περίληψή του, θα χρειαστεί επιπλέον να εντοπίσουμε και να κατανοήσουμε τις νοηματικές σχέσεις που συνέχουν τις επιμέρους ιδέες/θέματα σ' ένα οργανικό όλον. Με άλλα λόγια, να εξετάσουμε **τους τρόπους ανάπτυξης** των παραγράφων καθώς και **τις διαρθρωτικές λέξεις-φράσεις** που συνδέουν προτάσεις, περιόδους και παραγράφους μεταξύ τους. Οι παρατηρήσεις μας αυτές μπορούν να διατυπωθούν και με **ρηματικές εκφράσεις** που αποδίδουν γλωσσικά τις ενέργειες της αρθρογράφου.

Ενδεικτικά, παρατηρούμε:

Πρώτη παράγραφος	Η αρθρογράφος διαπιστώνει αρχικά ότι στην εποχή μας κυριαρχεί το οικονομικό κίνητρο και ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός στην εκπαίδευση. Δεν καταδικάζει τον συγκεκριμένο προσανατολισμό, ωστόσο, την απασχολεί το μέλλον των ανθρωπιστικών σπουδών τις οποίες θεωρεί εξίσου σημαντικές. Αιτιολογεί τη θέση της παραθέτοντας τις κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες που μπορούν να αναπτύξουν τα άτομα και οι ομάδες μέσω αυτών
Δεύτερη παράγραφος	Εστιάζει ιδιαίτερα στην έννοια της «αφηγηματικής φαντασίας» και εξηγεί γιατί μέσω της τέχνης και της φαντασίας επιτυγχάνεται η αλληλοκατανόηση και καταργούνται οι διαχωριστικές γραμμές.
Τρίτη παράγραφος	Εξετάζει τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να καλλιεργηθεί αυτή η «εσωτερική ματιά», μέσω των ανθρωπιστικών-καλλιτεχνικών σπουδών, καθώς και τα αποτελέσματα που θα προκύψουν
Τέταρτη παράγραφος	Επαναλαμβάνει τη θέση της για τη σπουδαιότητα των ανθρωπιστικών σπουδών, αντιπαραθέτοντας, από τη μια, τα αποτελέσματα της χρησιμοθηρικής εκπαίδευσης και συνδέοντας αυτά με τα φαινόμενα παθογένειας που παρατηρούνται στις σύγχρονες δημοκρατίες και, από την άλλη, προβάλλοντας τις αξίες που καλλιεργούνται μέσω της ανθρωπιστικής

Βήμα 5ο: Γράφουμε την περίληψη.

Για τη **γραφή της περίληψης** μπορούμε να αξιοποιήσουμε και να ανασυνθέσουμε τις παρατηρήσεις και σημειώσεις, όπως προέκυψαν από τη διαδικασία της κατανόησης. Για παράδειγμα, τις **σχετικές με το θέμα-πρόβλημα και τη θέση** της αρθρογράφου μπορούμε να τις αξιοποιήσουμε **στη θεματική πρόταση** της περίληψης. Οι σημειώσεις μας **σχετικά με τις σημαντικές ιδέες και τα θεματικά κέντρα** των παραγράφων (όπως προέκυψαν ύστερα από τις αναγκαίες παραφράσεις και πυκνώσεις) θα συγκροτήσουν **το υπόλοιπο τμήμα-λεπτομέρειες** της παραγράφου. Υπενθυμίζουμε ότι δεν παραθέτουμε απλώς, αλλά **διαρθρώνουμε το υλικό**, αποφεύγοντας τις επαναλήψεις και χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις-φράσεις και ρηματικές διατυπώσεις που αποδίδουν τους τρόπους ανάπτυξης, τις νοηματικές σχέσεις και γενικότερα την οργάνωση και την πορεία σκέψης που ακολουθείται στο αρχικό κείμενο.

Θυμηθείτε ότι η περίληψη είναι ξεχωριστό κείμενο που αποδίδει ευσύντοπα και χωρίς σχόλια το περιεχόμενο και την οργάνωση του αρχικού κειμένου. Επομένως, **η ικανότητα να παραφράζουμε και να πυκνώνουμε**, αποφεύγοντας την αυτούσια επανάληψη φράσεων του αρχικού κειμένου, θεωρείται **σημαντικό κριτήριο** μιας καλής περίληψης. Επιπλέον, η περίληψη είναι **κείμενο που υπακούει στους κανόνες της παραγράφου** (δομή, επάρκεια, συνοχή και συνεκτικότητα, ορθή διατύπωση). Τέλος, το μήκος της είναι εξ αρχής οριοθετημένο, πράγμα που σημαίνει ότι **δεν μπορούμε να αποκλίνουμε σημαντικά από αυτό**.

Ενδεικτική απάντηση

Την αρθρογράφο απασχολεί το μέλλον των ανθρωπιστικών σπουδών, καθώς στην εποχή μας, όπως διαπιστώνει, κυριαρχεί το οικονομικό κίνητρο και ο τεχνοκρατικός προσανατολισμός στην εκπαίδευση. Χωρίς να καταδικάζει τον συγκεκριμένο προσανατολισμό, επιχειρηματολογεί υπέρ των ανθρωπιστικών σπουδών, εφόσον, μέσω αυτών, τα άτομα και οι ομάδες μπορούν να αναπτύξουν κριτικές και κοινωνικές ικανότητες. Ιδιαίτερα επιμένει στην ικανότητα της «αφηγηματικής φαντασίας», η οποία μέσω της τέχνης ωθεί τα άτομα στην αλληλοκατανόηση και την κατάργηση των

διαχωριστικών γραμμών. Στη συνέχεια εξετάζει τους τρόπους και τα αποτελέσματα των καλλιτεχνικών - ανθρωπιστικών σπουδών, όσον αφορά κυρίως στην ενδυνάμωση των κοινωνικών δεσμών και τη διαχείριση των προκαταλήψεων. Η αξία τους είναι μεγάλη, καταλήγει, ιδιαίτερα στις σύγχρονες δημοκρατίες, όπου παρατηρούνται ανησυχητικά φαινόμενα παθογένειας, τα οποία ενισχύει η χρησιμοθηρική εκπαίδευση. (λέξεις 119)

Ημερομηνία τροποποίησης: 6/7/2017

*Επιμέλεια: Παναγιώτα Σεφερλή
Επιστημονικός έλεγχος: Βενετία Μπαλτά, Μαρία Νέζη*